

Sparresminde jættestuen

Bondestenalder

Jættestue

Jættestue

| Sparresminde-jættestuen-01

Sparresminde jættestuen - en 5-stjernet grav

Sparresminde-jættestuen mellem Damsholte og Neble på Møn hører afgjort til blandt Danmarks "Top-10"-jættestuer. Denne fantastisk flotte fællesgrav blev opført af Tragtbægerkulturen i bondestenalderen omkring 3.200 f. Kr. Jættestuen illustrerer på bedste vis de tidlige bondesamfunds byggemæssige evner og den kolasale investering af både tid og arbejdskraft, som blev lagt i opførelsen af gravene.

Et kig ud gennem Sparresminde-jættestuens flotte gang mod dagslyset.

At Sparresminde-jættestuen er så velbevaret skyldes væsentligst, at graven allerede blev fredet frivilligt i 1883 på anmodning af Nationalmuseet, som tre år tidligere havde foretaget den første registrering af jættestuen. Graven var allerede dengang åbnet, idet Købmand Gustav Hage fra Stege i 1850-erne gennemførte en "udgravning", som vi desværre hverken kender til fund eller oplysninger fra. Gustav Hage undersøgte også en anden af Møns kendte jættestuer, den store "Kong Asgers Høj" samt den flotte Jordehøj-jættestue.

Sparresminde-jættestuen set fra bivejen sydvest for højen.

Jættestuen ligger frit og let synlig i marken og en pælemarkeret trampesti leder fra bivejen over marken til højen, som omslutter det store gravanlæg.

Højen forsegler fuldstændigt jættestuen.

I højens sydøstside ses en lille åbning fra den 7 meter lange kammergang som leder frem til det store gravkammer. De yderste tre dæksten over gangen mangler og derfor er adgang til graven i dag ikke nær så besværlig som i stenalderen, hvor man måtte kravle gennem en lille, smal åbning yderst i gangen. Kammergangen består af ikke mindre end 7 sæt bæresten, som vender en flad, muligvis afkløvet side ind mod gangen. Bemærk også hvorledes både gangens og kammerets store bæresten hælder en lille smule ind i gangen, hvilket, med det store overliggende tryk fra dæksten og højen, giver en mere solid konstruktion.

Ydre del af kammergangen i højens sydøstside.

Inderst er gangen i lidt mere end halvdelen af dens længde dækket af 6 dæksten, hvor den inderste - den såkaldte "nøglesten" - danner overgang til det store gravkammer. På nøglestenen hviler de to midterste af i alt 7 kæmpemæssige dæksten i kammeret og det enorme tryk fra dæksten og jordhøjen fordeles dermed perfekt ud på de to inderste hjørnesten i gangen.

Den lukkede indre del af kammergangen med karmsten.

I kammergangen ses også to sæt smalle karmsten mellem bærestenene. De har en ydre og en indre trædør eller stenplade, som forseglede graven fuldstændigt fra omverdenen. De ydre karmsten ses mellem 3. og 4. sæt bæresten regnet udefra og de indre mellem 5. og 6. bærestenssæt. Dørene var i gangens gulv understøttet af et tværgående dørtrin - en såkaldt "tærskelsten", men disse ses ikke længere.

Nøglestenen i loftet af gangen ved overgangen til kammeret.

Sparresminde-jættestuen er også speciel, da der i loftet ved de indre karmsten ses en tværstillet, nedtrukket dæksten, som danner modstykke til tærskelstenen i gulvet. I stenen nedre kant er der udhugget en bue, men det er usikkert om dette er oprindeligt eller udhugget senere for at lette adgangen til kammeret.

Flotte tørmure ved hjørne- og nøglestenen i gravkammeret.

Alle mellemrum imellem gangens og gravkammerets bæresten er udfyldt med flotte, originale tørmure af opstablede stenfliser og i Sparresminde- jættestuen er de flere steder lagt i kridtmørtel, hvorved gangen og kammeret forsegles mod indtrængende vand og jord. Fra andre jættestuer kender vi brug af sammenrullet birkebark og -tjære til samme formål.

Det imponerende loft i kammeret består af 7 dæksten.

Efter at have kravlet gennem den smalle kammergang kommer du frem til jættestuens store fælles gravkammer. Det 10 meter lange og 1,8 - 2,5 meter bredde gravkammer har ikke mindre end 21 store bæresten. Kammeret er smallest på midten ved udmundningen af kammergangen. Det er et karakteristisk, lokalt træk, som ses i flere andre af Møns store jættestuer.

Sydvest-del af kammeret.

Kun en enkelt af gravkammerets 7 dæksten hviler direkte på bærestenene. Ved opførelsen af jættestuen har man først rejst bærestenene og efterfølgende udfyldt mellemrummene med tømure. Derefter blev tilsvarende og for en stor del noget større, flade sten, lagt hen over bærestenenes top for at skabe en ens højde i jættestuen og en arkitektonisk stabil flade for de efterfølgende tunge dæksten som danner loftet i kammeret. Bemærk hvorledes dækstenenes flade nedadvendte side herved danner et næsten sammenhængende loft i gravkammeret.

Nordøst-del af kammeret.

En anden specialitet i Sparresminde-jættestuen er, at der som en ramme omkring den store bæresten ret overfor kammergangens åbning står to mindre, smalle sten omgivet af en meget flot tørmur.

Gravkammeret og gangens gulv har sikkert oprindeligt været belagt med stenfliser eller et lag af brændt flint og måske er det nu blot jorddækket.

Gravkammeret set fra NØ-enden. En stålkonstruktion er opsat for at sikre dækstenen ved gangåbningen.

Sparresminde-jættestuen er "nabo-grav" til den tilsvarende flotte jættestue ved Nr. Frenderup. Disse to jættestuer ligger på hver sin side af lavningen og vådområdet Maglemose, som i den ældre stenalder var en smal vig fra havet. Ved jættestuernes opførelse var vigen på grund af landhævningen blevet afsnøret fra havet og omdannet til en ferkvandet sø. Så måske repræsenterer disse to jættestuer to forskellige stammers gravplads på hver sin side af vådområdet.

Gravkammeret set fra SV-enden.

Kammerets nordøst-gavl med store bæresten.

Indskudte sten og tømure mellem loft og væg forsegler gravkammeret helt.

De fantastiske originale tømure i kammeret er opmuret med kridtmørtel.

En smal delesten står på hver side af bærestenen midt i kammeret.

Tørmur i kammeret.

Kridtmørtlen mellem tørmursfliserne ses her tydeligt.

Bæresten og tørmure i NV-langside af kammeret.

Sparresminde-jaettestuen-02

Sparresminde-jaettestuen-03

Sparresminde-jaettestuen-04

Sparresminde-jaettestuen-05

Adgang

- På Grønsundvej (vej 287) over Møn drejes der lige nordøst for Damsholte østover ad Sparresmindevej.
- Jættestuen ligger let synlig på marken nordøst for Sparresmindevej efter ca. 400 m. kørsel, hvor der parkeres i vejsiden.
- Afmærket trampesti fører fra Sparresmindevej over marken frem til jættestuen

Faciliteter

- Informationsskilt ved jættestuen samt afmærket trampesti.
- Afstand til fortidsminde: 150 m.

Særlige forhold

- Vis hensyn til markafgrøder samt evt. græssende dyr på området.
- Hunde skal føres i snor. Færdsel kun tilladt ad den markerede trampesti og på jættestue-højen.
- Husk en god lommelygte ved besøg inde i gravkammeret.

VIDEO

Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=SwC5C11OW_I

Praktisk Information

ADRESSE

4780 Stege, Sjælland

EJERFORHOLD

Privatejet

GPS

54.947965, 12.240958

UTM

E707550 N6093809

© 2026 Joomla!konsulenten • fortidsmindeguide.dk